

The image features a decorative background with intricate Hebrew calligraphy in a light grey color. The text is arranged in a dense, flowing pattern across the top half of the page. Below this pattern is a solid white area, and at the very bottom, there is a horizontal grey bar. In the upper left portion of the calligraphic area, the Hebrew letters 'נח' (Noah) are prominently displayed in a bold, black font with a white outline.

נח

31 זכר צדיק – לברכה

34 שותפיו של הבורא

37 כוונה טובה לעולם לא נשכחת

40 הסוף של אנשי החמס – בימים ההם ובזמן הזה

..... הטבלת צוללת

42 הכנעת הסוסים בפני "אור החיים" הקדוש

43 אשירה לה' כי גמל אותי

44 אתרוג עם ריח גן-עדן

45 חסד של אמת

47 מלחמה בגאווה

זכר צדיק – לברכה

“אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדוֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ”. בדרך כלל, אחרי שהכתוב מזכיר את המילה “תולדות”, הוא מביא בפנינו מיד את הצאצאים של האישיות אליה נסמכה מילה זו. יוצא דופן הוא נח. הכתוב מתחיל לספר לנו: “אלה תולדות נח”, אך במקום לספר לנו מי היו תולדותיו, הכתוב קוטע את המהלך שבו התחיל ומספר לנו על נח עצמו: “נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח”. רק אחר כך מוסיף הכתוב ואומר: “ויוולד נח שלושה בנים את שם, את חם ואת יפת”. למה הכתוב שינה מהרגלו? למה נח יוצא מן הכלל?

רש"י אומר, שמכיוון שהכתוב הזכיר את נח, כבר סיפר גם בשבחו. בדבריו מסתמך רש"י על מה שנאמר: “זכר צדיק – לברכה”, כשמזכירים צדיק – יש להזכיר את ברכתו, את שבחו. נכון שהיה ראוי להזכיר קודם את בניו, אחרי שכבר פתח הכתוב בהצגת תולדותיו, אך מכיוון שהזכיר הכתוב את נח – הזכיר בשבחו, שכן ראוי לעשות כשמזכירים צדיקים, לספר מיד בשבחם.

אך לפי זה צריך ביאור, שהרי כבר בסוף הפרשה הקודמת, פרשת בראשית (ה' כט), הוזכר נח: “ויקרא את שמו נח, לאמר זה ינחמנו”. ואם כבר הזכיר שם את נח, מן הראוי היה לספר כבר שם בשבחו!

נח מתמודד גם עם חמס וגזל וגם עם כפירה ומרידה בה'

מִן בַּעַל הַשׁוֹלְחַן עֶרֶךְ” בספרו “מגיד מישרים” מתרץ תירוץ מפורסם ואומר שלא לחינם הוזכר נח בשבחו בפרשה זו דווקא. בפרשה זו מספר לנו הכתוב כי נח חי בשני דורות, “בדורתיו” – בדור המבול ובדור הפלגה.

על דור המבול נאמר שהיו מקולקלים בכל מה שקשור במצוות שבין אדם לחברו: “כי מלאה הארץ חמס מפניהם”. דור מושחת “השחית כל בשר את דרכו על הארץ”. אל מול כל הדור הזה היה צריך שיעמוד צדיק הגון וישר. “אנשי אמונה”. על זה נאמר: נח איש צדיק.

המילה "תמים" נאמרה כנגד דור הפלגה שרצו להילחם באלוקים. אמרו: "נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה" (רש"י בראשית יא). מול האנשים האלו צריך מישהו עם אמונה חזקה באלוקים. כנגד דור זה נאמר על נח שהיה "תמים" – שלם באמונתו.

הקב"ה מקדים תרופה למכה

אולי זאת הסיבה שהתיאור "צדיק תמים" נאמר דווקא בפרשת נח המתארת את הקלקול. התיאור של נח הצדיק הוא הכנה לקראת הבאות. לפני שהכתוב מספר לנו כי כל הפרשה מתרחשת בדור המבול ובדור הפלגה, הוא מספר לנו כי כבר יש תרופה למכת הדורות החטאים הללו. הוא מספר לנו שיש צדיק שהוא בסיס טוב ואיתן לבטל את מלכות הרשעה שתקום בהמשך הדרך. מלכות רשעה זו תקום ותתבסס, אך לא לאורך ימים ושנים. כבר הוקדמה התרופה למכה.

אחרי שאנחנו יודעים שיש צדיק באותו דור, אפשר לספר גם את תולדותיו שמהם יוצאים האנשים החוטאים בדור הפלגה. "ויולד נח שלושה בנים" (ו י), "שלושה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ" (ט יט), "ומאלה נפרדו הגויים בארץ אחר המבול" (י לב). אף-על-פי שמתולדותיו אלו יצאו אחר כך כל דור הפלגה, שבו כולם נפרדים ונפוצים לכל עבר – אין חשש, כי כולם בטלים ומבוטלים אל העיקר, אל השורש, אל נח הצדיק.

”אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדַרְתּוֹ אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ” – אחר כך כתוב מי היו בניו. שאלה מפורסמת היא, למה התחיל לספר לנו על מעשיו של נח לפני שמספר על תולדותיו – בניו? על זה אומרים, כי אם יאמר אדם לבניו לעשות מעשים טובים, אך הוא עצמו לא מחזיק במעשים אלו, כגון שיאמר להם שלא יפריעו במהלך התפילה, אך הוא עצמו מדבר בבית-הכנסת, הרי בוודאי שבניו לא ילכו בדרך שהוא רוצה שהם ילכו בה.

ידוע הסיפור שמביא גאון עוזנו ותפארתנו הבן איש חי, על ילד שרצה לאכול בלי נטילת ידיים ובלי ברכה, ולא רצה לשמוע לאמו שהפצירה בו ליטול ידיו ולברך. אמרה לו אמו שכאשר יבוא אביו היא תספר לו הכול. אותו האב בעצמו לא הקפיד כל כך על נטילת ידיים ועל ברכה, כך שבמעשיו לא היווה דוגמה אישית לבנו. כשהגיע האב, סיפרה לו אשתו את הדברים. קרא האב לבנו ורצה להכותו עם סרגל על אצבעותיו. החזיק האב את ידו של בנו בתוך ידו שלו, ובידו השנייה הרים את הסרגל להכותו. והנה, ברגע שהצליף האב בסרגל – מיד סילק הבן את ידו לאחור והאב קיבל את המכה מהסרגל. נתמלא האב כעס על חוצפתו של בנו. לקחה האם את האב הצדה ואמרה לו: אתה רצית להעניש את הבן בגלל שהוא לא מקפיד על נטילת ידיים, אם כן עליך להודות שהמכה שקיבלת הייתה מגיעה קודם כל לך, שהרי גם אתה לא מקפיד על כך.

אם אדם רוצה שתולדותיו, שהם בניו, ינהגו בדרך טובה וישרה, קודם כל ילך הוא בעצמו בדרך ישרה ובתמימות, ואז גם תולדותיו יהיו כמותו. כשהם יראו את מעשיו הטובים – ילמדו ממנו, גם בלי שום הכוונה, הערה או תוכחה מצדו. כך, אחרי שנח היה ”איש צדיק תמים...”, אז – ”ויולד נח”. בניו החלו ללמוד ממנו. אם הולך אדם בדרך זו, גם אם מישהו מבניו יחטא ויקלקל, בסופו של דבר יבוא אדם מצאצאיו שיתקן את מה שקלקלו אחרים. כאברהם אבינו, שגם הוא היה צדיק בדורו, ובהקשרו נאמר: ”והכנעני אז בארץ” – שגם בזמנו היו בארץ אנשים רעים, והוא היה הצדיק שהגן על הדור.

שותפיו של הבורא

אלוקים פונה לנח, משתף אותו ומספר לו: "קֶץ כָּל בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִי מַלְאָה הָאָרֶץ חֲמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ". יש שואלים: מפני מה אלוקים משתף את נח ומספר לו על הסיבות להחרבת העולם? הוא היה יכול לומר לו: "עשה לך תבת עֲצֵי גִפְרִי", וזהו. אך את השאלה הזאת אפשר לשאול גם על אברהם – למה אלוקים מספר לו על החורבן הצפוי של סדום? והרי את אברהם הוא אפילו לא מצווה לבנות תיבה, מה תעזור לו הידיעה על חורבנה של סדום?

מספר לנו המדרש (בראשית רבה מט ב), כי יש כמה שותפים לדבר סודו של ה'. בתחילה היה "סוד ה' – לִיִּצְאֵוֹ" (תהלים כה). אחר כך גם לישרים – "וְאֵת יִשְׂרָאֵל" (משלי ג), "בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה" (תהלים קיא). ואחר כך גם לנביאים – "כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גְּלָהּ סוֹדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים" (עמוס ג).

שלושה סוגי נתינים זוכים לשמוע ראשונים את העתיד, מפיו של הקב"ה: יראי ה', הישרים והנביאים. וממשיך המדרש ומספר לנו, שאברהם אבינו לא נכנס תחת הגדרה אחת בלבד משלוש אלו, אלא הוא נכנס תחת שלושתן גם יחד. אברהם הוא ירא אלוקים – "עֵתָה יִדְעֵתִי כִּי יִרָא אֱלֹקִים אֶתָּה" (בראשית כב). הוא ישר מן הישרים – "מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבֹּךְ" (שיר השירים א). והוא גם נביא – "וְעֵתָה הִשָּׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ כִּי נִבְיָא הוּא וַיִּתְפַּלֵּל בְּעֶדְךָ וַחַיָּה" (בראשית כ).

למה הקב"ה משתף את הצדיקים במחשבותיו?

לא לחינם צדיקים יודעים את תוכניות העתיד, לא לחינם הקב"ה מגלה להם את סודו. הם צריכים לעשות משהו עם הידיעה הזאת.

גם בפרשה שלנו, כשאלוקים מספר לנח כי "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם", לא לחינם הוא מספר לו על כך, אלא כדי שישתף בכך את בני דורו, וכך יוכל לבטל את הגזירה המרחפת מעל ראשם. גם כשהוא מספר לו על המבול הקרב ובא, לא לחינם הוא מספר לו על כך, אלא הוא רוצה שהוא יעשה משהו עם הידיעה הזאת.

כשאלוקים מצווה אותו לבנות תיבה, הוא לא עושה כן כדי להציל אותו מהמבול, שהרי יש לקב"ה דרכים רבות להצילו, לשם כך לא צריך להטריח את נח לעשות תיבה. אלא הקב"ה גם נותן לו כלי שאתו יוכל להציל את בני דורו מפני הגזירה שאותה גילה רק לו. ודאי שלא כל אנשי דורו יוכלו לתפוס מחסה בתוך התיבה, שכן על אף גודלה הרב – אנשי הדור רבים הם ממנה, פי כמה וכמה. אלא שכאשר אנשי דורו יראו שהוא עוסק בבנייתה של התיבה, ובמשך מאה-ועשרים שנה הוא בונה ומשפץ אותה, הם יתמלאו סקרנות וישאלו אותו: מה אתה עושה? או אז יהיה לו פתח להשיב להם: עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, שובו בתשובה. והם – יהיה להם פתח לשוב בתשובה.

ואולם למרות שנח מוכיח את בני דורו, יש עליו ביקורת סמויה, והיא מובאת בדברי ישעיהו הנביא ופרק נד). לא מספיק לעשות תיבה, לא מספיק להוכיח ולתת מענה לשאלות של הדור, צריך גם להתפלל על אנשי הדור. מכיוון שנח לא עושה זאת, נקרא המבול על שמו: "כי מי-נח זאת לי אשר נשבעתי מֵעֵבֶר מי-נח עוד על הארץ כן נשבעתי מִקֶּצֶף עליך ומִגֶּעַר כָּךְ".

ידועים דברי רבנו האר"י ז"ל, שלעומת נח שמקבל את הדברים בשתיקה בשעה שאלוקים מספר לו על המבול, אברהם ומשה מתפללים ומתמרמרים, בוכים וצועקים, עד שמבטלים את הגזירה. משה אומר לקב"ה: "ועתה אם תשא חטאתם. ואם אין – מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב). יש רמז במילה "מחני", שכן יש בה ממש אותן אותיות של "מי נח"! לא לחינם משה השתמש במילה זו, אלא ללמדנו שבתפילתו – נתקן החיסרון של נח שלא התפלל על בני דורו.

כאמור, כבר על אברהם אבינו, איש סודו של ה', נאמר: "כי נביא הוא ויתפלל בעדך וְחַיָּה" (בראשית כ). אנו בניו של אברהם אבינו ותלמידיו של משה רבנו. עם ישראל נקרא בשם זה על שם היותו עם של "ישרים". "ועמך כלם צדיקים". ו"אם אינן נביאים – בני נביאים הם" (ירושלמי שבת פב). על כן אלוקים מגלה לנו את מעשיו בתורה ובדברי הנביאים וחכמי הדורות – הכול, כדי שננסה להציל את העולם ונתפלל על כך מכל הלב.

והקב"ה לא ימאס בתפילתם של רבים ויצילנו מכל רע. אמן, כן יהי רצון.

כוונה טובה לעולם לא נשכחת

סיפורה של נינווה בימי יונה

נינווה מופיעה לראשונה בתנ"ך בפרשה שלנו, ולא בספר יונה. הכתוב מספר לנו על ייסודה של העיר, על הסיבה שמכוחה נבנתה העיר. מתוך הדברים נוכל להבין מה גרם לה להתקיים למשך כל כך הרבה שנים עד ימיו של יונה, ומה גרם לקב"ה לתת לה עוד סיכוי, למרות שהייתה עיר גדולה ומלאה חטאים. מהכתוב בפרשתנו אנו אף לומדים כמה הקב"ה זוכר כוונות טובות – עד לדורי דורות!

כולנו מכירים את סיפורו של יונה הנביא, שנשלח להתרות באנשי נינווה: "קום לך אל נינווה העיר הגדולה וקרא עליה כי עלתה רעתם לפני". גם האנשים שם וגם הבהמות, היו מרבים לחטוא. ואף כשבאה עליהם הצרה ורצו שה' יושיעם, היו עושים זאת במרמה, כמו שמספר לנו רבנו יוסף חיים: "שלא נתנו מאכל לבהמות, והפרידו היונקים מאימותם, כדי שיצעקו ותשמע צעקתם" (בן-יהודע, בבא בתרא, יא ע"א).

בסופו של דבר חוזרים האדם והבהמה השוכנים בנינווה מרעתם, והעיר ניצלת. המעיין בספר יונה יראה, שנינווה נקראת כמה וכמה פעמים "העיר הגדולה". גם בפסוק האחרון של ספר יונה מסביר אלוקים ליונה שהוא סולח לאנשי נינווה, משום שהיא עיר גדולה במיוחד: "ואני לא אָחוּס על נינווה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים-עשרה רבֹּו אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רָבָה?!". למה העובדה שנינווה היא עיר גדולה, אמורה לכסות על פשעיה? הרי אם היא עיר גדולה – גם רעתם גדולה, והיחס צריך להיות בהתאם!

כוחו ההרסני של נמרוד

התשובה נמצאת בפרשתנו. גם פה נקראת נינווה "עיר גדולה". ההקשר שלה מופיע בעניינו של נמרוד, מי שהתורה מתארת אותו בגודלו ובכוחו הרב. "וכנש ילד את נמרד, הוא החל להיות גבר בארץ. הוא היה גבר ציד לפני ה', על כן יאמר כנמרד גבור ציד לפני ה'" (י-ח-ט). הפסוק הזה היה יכול להתפרש באופן חיובי, אילולא היה מדובר באדם ששמו מספר על אופיו המרדן, אדם בעל תכונה של מרידה.

כך מסבירים חז"ל מדוע התורה מכנה את נמרוד בשם "גיבור" – שכוונתו הייתה להמריד את כל העולם נגד הקב"ה, על-פי עצת דור הפלגה. הגבורה שלו לא הייתה רק גבורה פיזית, הוא היה גם מוכשר מאוד בדיבור, הוא היה צד את דעת הבריות בפיו ומטעה אותם למרוד במקום. אך נמרוד לא הסתפק בכך, הוא הוסיף חטא על פשע להתריס כלפי אלוקים. לא סתם חוטא לתאבון, אלא חוטא להכעיס. וכך, כבר מאותו הדור, נקבע נמרוד כ"אב לכל המורדים באלוקים בעזות פנים". מכיר את אלוקים, יודע שהוא ברא את העולם, אבל לו – כאילו לא אכפת. הוא יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו.

בורחים מנמרוד ובונים את נינווה העיר הגדולה

אחרי ההקדמה הזאת, מספרת התורה על ממלכתו של נמרוד, שהייתה גדולה במיוחד, וגם מכוחה הייתה השפעתו של נמרוד גדולה: "וְתָהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בְּכָל אֶרֶץ וְאֶכְד וְכַלְנֵה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר". אך לענייננו חשוב יותר המשך הפסוק, המתאר את בניית נינווה: "מִן הָאֶרֶץ הַהִוא יֵצֵא אִשׁוּר וַיְבַן אֶת נִינוּוֹ וְאֶת רְחֹב־עִיר וְאֶת כְּלַח". נינווה קשורה רק בעקיפין לנמרוד. הוא לא בונה אותה, אלא אשור, שיוצא מהארץ, מתנתק משכנתו של נמרוד ומתחיל בדרך חדשה.

רש"י מסביר, שיש דברים בגו. לא סתם אשור הולך למקום אחר. הוא שם לב לעובדה כי כוחו של נמרוד בפיו, הוא צד בדברים את הבריות ומטעה אותם. ברגע שאשור מבין שגם הילדים שלו נתפסים במלכות

של נמרוד, שגם הם מצטרפים לחבורת בוני מגדל בכל כנגד מלכות ה', כשהוא מבין שכל החינוך של הילדים שלו בסכנה – הוא נושא את רגליו ועוזב את העיר. הוא הולך ומקים את נינווה, שבסופו של דבר נקראת "העיר הגדולה", שנאמר: "ונינווה היתה עיר גדולה לאלקים".

מכאן אנו יכולים להבין מדוע הקב"ה כל כך חס על נינווה, מדוע הוא מתעקש לתת לה עוד סיכוי. למרות שמאז ייסודה של העיר עברו מאות ואולי אלפי שנים, על אף שהיא עיר חטאים, הכוונה של אשור זכורה לטובה. ללמדנו כמה חשובה כוונה טובה, עד כדי כך שהיא לא נשכחת גם לדורי דורות.

הסוף של אנשי החמס – בימים ההם ובזמן הזה

אנשי החמס, שמם מעיד עליהם, לוקחים בכוח את שאינו שלהם. עושים הם היפך תכליתם, היפך ציווי הבורא. כדי לעמוד במעט על עניינם של אנשים אלו, ניזכר בפרשה הקודמת, פרשת בראשית, בה ה' יתברך מצווה אותנו: "ורדו בְּדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּה הַרְמֻשֹׁתַי עַל הָאָרֶץ" (א כח). ציווי שאמור להביא לכל בעלי החיים ברכה. מתי השליטה הזאת מביאה ברכה ומתי לא?

כשהאדם באמת יותר מהבהמה – הוא יכול להנהיג אותה ואת העולם כולו. בוודאי לא כשהוא פחות ממנה. בהמה ממלאת את תפקידה כשהיא אוכלת, שותה וישנה, עובדת אם היא מתבקשת, פרה ורבה. זהו בעצם כל ייעודה. אדם שאינו ממלא את תפקידו, הוא פחות מהבהמה, ועל כן הוא לא צריך להתפלא אם ימצא עצמו במצב שהבהמה רודה בו ושולטת עליו. על כך אמרו חכמינו ז"ל, כי כשאדם לא מתנהג כהוגן, אומרים לו: "יתוש קדמך". זכור שהיתוש נברא קודם לך.

דור המבול היו אנשי חמס. וכיוון שהאדם שולט על הבריאה, כל הבהמות הושחתו והושפעו ממנו ובא המבול (ועיין במסילת ישרים, פרק א).

אנשי חמס במחשבה ואנשי חמס במעשה

אנשי חמס מופיעים בשתי הוויות. יש אנשי חמס שניכרים במעשיהם וברשעותם, ועליהם ביקש דוד המלך: "חֲלַצְנִי ה' מֵאֲדָם רַע מֵאִישׁ חֲמִסִּים תִּנְצְרֵנִי" (תהילים קמ ביה). ויש אנשי חמס שאינם ניכרים כאנשי חמס, הם נראים אנשים רגילים לכל דבר, ואולי אפילו צדיקים, אבל במחשבותיהם ובדעותיהם הם אנשי חמס לכל דבר, ועליהם אומר דוד המלך: "אֲשֶׁר חֲשָׁבו רַעוֹת בְּלִבָּם כָּל יוֹם יִגְוּוּ מִלַּחְמוֹת".

איך נדע לזהות מי הם אנשי חמס? איך נדע מי דובר שקר ומי דובר אמת? הרי אנשי חמס – בזיוף ובשקר, יסודם. איך נדע להיזהר מהם? אלא שהתהייה הזאת צריכה להיעשות כבקשת תבונה מאת ה' יתברך,

ממש כמו שעשה דוד המלך, עליו השלום: "שִׁמְרֵנִי ה' מִיַּד רָשָׁע מֵאִישׁ חַמְסִים תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לַדַּחֹת פְּעָמַי". אנחנו לא יכולים לדעת מי הם אנשי החמס המסתירים את עצמם תחת מעטה של קדושה וטהרה, אך אנו סומכים על ה' שהוא יגלה את עינינו, ולכל הפחות שהוא ישמור אותנו מהם.

מלחמות ביניהם

ממשיך דוד המלך ומבקש: "אִישׁ לְשׁוֹן בַּל יִכּוֹן בְּאַרְצִי, אִישׁ חַמֵּס רַע יִצְוֶדְנוּ לְמִדְחַפְתִּי". אנחנו לא מסתפקים בכך שנישמר מאנשי חמס ומהידיעה מי הם. אנחנו רוצים שלא יהיה להם קיום עוד. שהרע שהם עושים – הוא יצוד אותם ויהיה המכשול שלהם עצמם (רש"י). ולימים, רואים אנו כי ה' ברוב חסדו נענה לבקשה זו: "וּסְכַסְכְּתִי מִצָּרִים בְּמִצָּרִים וּנְלַחֲמוּ אִישׁ בְּאַחִיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ, עִיר בְּעִיר, מַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה" (ישעיה יט ב). עתידים אנשי חמס אלה לחמוס זה מזה, עד שתהיה ביניהם מלחמת אחים שסופה אבדון וכליה. אנו סומכים על הקב"ה שגם בימינו יפתח את לבם של אנשי החמס, הן הגלויים שבהם והן הנסתרים, שיילחמו איש באחיו, אף באחיהם שבדעת ובמעשה, ויתקיים בהם המקרא הכתוב "ונלחמו איש באחיו ואיש ברעהו", אמן כן יהי רצון.

מה רבו מעשיך - סיפורים ששמענו מהרב

הטבלת צוללת

"וַיָּבֵאוּ אֶל נָח אֶל הַתְּבָה, וַיְסַגְרֵהָ בַעֲדוֹ"

מספרים, שכאשר המציאו את הצוללת הראשונה, זה היה כמו פעמון גדול, ומסביב שמו כסאות, והורידו אותו אל תוך הים כשפיו לתוך הים. באו ושיבחו על ה"המצאה" המהפכנית - הגילוי שנחשף כי המים לא נכנסים פנימה. הזמינו את רבי יהונתן איבשיץ לראות את ה"המצאה" המיוחדת ולהתפעל מחכמתם הרבה של המדענים.

בא הרב ואמר: "וכי לזאת ייקרא "המצאה"? והרי משנה מפורשת במסכת כלים שצריך להטביל את הכלי על צדו על-מנת שייכנסו מים מבפנים ומבחוץ!".

הכנעת הסוסים בפני "אור החיים" הקדוש

"וּמִוֹרָאֲכֶם וְחַתְמְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה וּבְכֹל דְּגַי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ"

מסופר על "אור החיים" הקדוש, עליו השלום, שהיה מהלך בדרך בחו"ל, שקוע בשרעפי קודש בלימוד התורה, ובאותה שעה נסע מולו שר בעגלת אפריון הנהוגה בידי סוסים הדורים ומהירים. והנה, העגלון שם לב שיש יהודי העומד בדרך ממולו והוא יאלץ להאט את מהירות דהרת הסוסים לכל יבולע לו. אך השר אמר לעגלון: "אל תאט כלל, ואם היהודי איננו זז מאליו, תדרסנו למוות", רחמנא לצלן.

שמח העגלון לעשות כמצוות אדונו, והאיץ בסוסים למהר דרכם, אך הנה זה פלא, הסוסים, במקום למהר בדרכם, החלו להאט עד שנעצרו כליל לפני היהודי, הלוא הוא רבנו בעל "אור החיים" הקדוש. כמה שהכה

בהם העגלון וייסר אותם לא הועיל מאומה, ונעמדו בהכנעה גמורה לכל יאונה לו כל רע, עד אשר חלף על פניהם.

אך בזה לא תם העניין. חמתו של אותו רשע עלתה בקרבו עד להשחית וציווה לאסור את ה"אור החיים" הקדוש בבית האסורים, ומיהר לפסוק שביום שבת ייתלה על עץ ברחובה של עיר. אמר ה"אור החיים" לבני קהילתו שלא ידאגו לגורלו, כי הוא יהיה עמם בסעודה השלישית בשבת הקרובה, ולא האמינו לו, כי הכירו בעריצותו של השר הרשע.

והנה בשבת בעלות המנחה, הוכו בסנוורים כל הממונים על האסורים, וכדבר המובן מאליו קם הרב בנחת ויצא מתאו לכיוון היציאה, ובהגיעו לשער היציאה נפלה תרדמה גדולה על השומר, ולא נותר לו אלא לקחת ממנו את המפתח של שערי בית הסוהר ולהחזירו לו, כך שלא יצטרך לטלטלנו בשבת, ויצא לדרכו לסעוד את הסעודה השלישית עם בני קהילתו כפי שהבטיח להם בתחילה. סוף דבר שברח מעירו עד שהצליח לעלות לארץ ישראל.

אשירה לה' כי גמל אותי

”וַיִּחַל נַח אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַע כָּרֶם: וַיֵּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה”

מו"ר אבי, הרה"ג סלמאן אליהו זצ"ל, היה מספר על אדם אחד שהיה אוהב לשתות משקאות חריפים ולהשתכר, והיה צער גדול למשפחתו מכך, שהיה עושה להם ביזיון גדול וגם היה מכלה את ממונם.

ביקשו ממו"ר אבי שידבר אתו, והוא שלח אותו למומחה לגמילה, אך לא הועיל לו. אמר לו מו"ר אבי שיבוא אליו לטיפול. בא אותו שתיין למו"ר אבי, ואבי הסביר לו כמה האלכוהול מזיק וכו', וגמל אותו מהשתייה החריפה עד שמאס בכל מה שמשכר ומדיף ריח אלכוהול. וכל כך מאס ביין, עד שלא היה רוצה לראות כלל אלכוהול, ואפילו לא היה עובר כלל ברחוב שמוכרים בו יין או משקאות חריפים.

אחרי כמה זמן שלח מו"ר אבי לאביו של הבחור להודיעו שבנו נגמל מהשתייה. האבא ששמע זאת, שמח ועשה סעודה גדולה, ובלי לחשוב הרבה הגיש ויסקי וערק על כל שולחן.

הבן שראה זאת, החל לפנות את בקבוקי השתייה החריפה מהשולחן והוציאם למטבח. הצטער אותו אבא ואמר למו"ר אבי: "איזה חינוך נתת לבני? אני שם בקבוקים והוא מוציא אותם?"

אמר לו מו"ר אבי: "אם בנך מואס בשתייה ולא רוצה לראות בקבוקי שכר – זה הסימן הכי טוב שהטיפול שלו הצליח!".

אתרוג עם ריח גן-עדן

"וַיֵּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ"

מסופר על מרן גאון עוזנו ותפארתנו הרי"ח הטוב, בעל הבן איש חי זיע"א, ששנה אחת פנה אליו אחד מתושבי עירו וביקש את רשותו לנענע באתרוגו ולולבו, והסכים. משנודע הדבר, פנו אליו הגבאים בשם הציבור כולו, שמנה מאות אנשים, וביקשו לזכות את כולם לנענע בלולב ובאתרוג של גדול הדור. הבן איש חי ברוב ענוותנותו לא ראה סיבה לסרב לבקשת הגבאים, וכך זכו כולם לנענע בלולבו ובאתרוגו.

כשבא אחד הגבאים להחזיר את הלולב והאתרוג לבן איש חי, הוא הבחין כי מאחר שהאתרוג עבר מיד ליד, הוא נמעך מעט ואף שינה את צבעו הטבעי, וירד מהידורו ומיפיו. חשש הגבאי לצער את הבן איש חי ועטף את האתרוג בנייר מהודר וכך הגיש לו אותו.

כשפתח הבן איש חי את העטיפה וראה את שקרה, קרא בהתרגשות: "ריבונו של עולם! מעולם לא זכיתי לברך על אתרוג כל כך מהודר, שזכו לברך עליו כאלף יהודים לפני, וריחו כריח גן-עדן הנודף ממנו!".

חסד של אמת

”ותמלא הארץ חס”

לפעמים אתה רואה סכסוך רציני, ובאמת מאחוריו מסתתר סכסוך פעוט שבלי לפתור אותו לא תוכל לפתור את הסכסוך הגדול. חכמינו אמרו את זה על הסכסוך של לוט שבחר ללכת לגור בסדום ועמורה, שבאמת העיניים שלו היו על הירושה של אברהם. הוא חשב שאין לו בנים והוא יירשנו. ובגלל העניין הכלכלי הזה נתגלגל הדבר וירד לסדום ועמורה וכמעט שילם על כך בחייו פעמיים.

ובעניין זה יש לי סיפור לספר מתחילת עבודתי כדיין בבית הדין בירושלים. זה היה אחרי שהייתי דיין כמה שנים בבאר-שבע, וכשנכנסתי לדין בירושלים קרא לי חכם סלמאן חוגי עבודי, עליו השלום, והזהיר אותי כמה אזהרות שיש להיזהר בהן עם אנשי ירושלים, ששונים הם מאנשי שאר היישובים בארץ.

בין היתר הוא הזהיר אותי שבירושלים זה לא כמו בבאר-שבע שהייתי דיין בה, אלא יש כאן תלמידי חכמים גדולים שבבואם לדין תורה, מביאים עמם את כל הש”ס עם הפוסקים, וצריך לקחת את זה בחשבון. והזכיר לי שיש תיק אחד שנמצא בטיפול בבית הדין כבר חמש שנים ולא מגיעים בו לידי פשרה או פתרון בין הצדדים. וכבר הוציאו שני הצדדים הוצאות מרובות על התיק הזה ונכתבו עליו כמה וכמה דיונים הלכתיים. כל צד מבקש מתלמידי החכמים הקרובים אליו שיכתבו לו תשובות לטובתו. זהו תיק של כסף מועט, אבל כבר ישבו עליו הדיינים שעות על גבי שעות ולא הצליחו להביאו לידי פתרון. כך סיפר לי חכם סלמאן חוגי עבודי וביקש ממני שאתן דעתי לפתור את הבעיה הזאת.

ומעשה שהיה כך היה. בזמנו היה ”מפעל הקדיש“, ששם לו למטרה לדאוג שיאמרו קדיש אחרי כל מי שלא אומרים עליו קדיש. אלה שהקימו מפעל זה, היו כמה אנשים שראו שיש נפטרים שלא היו אומרים אחריהם קדיש, משום שלא הייתה אפשרות לקרוביהם להתמיד ולהגיע לבית הכנסת ולהתפלל בו במניין שנה שלמה, או שהיו נפטרים שלא היו להם בכלל קרובים שיאמרו אחריהם קדיש והיו גלמודים. מה עשו? יזמו והקימו מפעל שמטרתו לתווך בין אנשים שצריכים לומר קדיש ושאינם להם אפשרות מכל סיבה שהיא,

או לעזור לאנשים שידעו שאין מי שיאמר עליהם קדיש אחרי פטירתם, ולשם כך היו באים אצלם ומשלמים סכום שנקבע מראש, ובהגיע הזמן היו שוכרים אדם לומר קדיש בתשלום, וכך היו עושים חסד של אמת עם המתים ועם החיים.

היה אדם אחד שנשכר לומר קדיש לעילוי נשמת נפטר אחד, וקבעו לשלם לו סך מסוים לחודש. יום אחד הוא התייצב בפני המנהלים שמינוהו לומר קדיש, וקבל בפניהם על אשר היוקר בחוץ מאמיר, בכל מקום אחר יש העלאת משכורות ואילו אצלם אין העלאת משכורות. על כן הוא דרש מהם תוספת תשלום על מה שקבעו אתו מראש, ואם לא – יצטרך להפסיק לומר קדיש.

שלחו לו שבקשתו נדחתה, וכי אם רצונו בכך, הוא רשאי להפסיק, והדבר ייעשה מתוך בחירתו וברצונו. שלח להם אותו אדם שהוא מפסיק לומר קדיש. פנו המנהלים לאדם אחר, ופסקו לשלם לו על הזמן שנותר לומר קדיש פי שלושה ופי ארבעה יותר ממה שהיו משלמים לראשון. בא הראשון וצעק: "מה פתאום אתם משלמים לו כל כך הרבה? הלוא אני דרשתי תוספת שכר ולא הסכמתם, ומשום כך עזבתי את התפקיד!". הוא אמר עוד, שעכשיו שהם מוכנים לשלם סכום גבוה מזה שנתנו לו, עליהם להחזיר לו את התפקיד, כי הוא המוחזק בזה, כי הוא החזיק בו ראשון.

בעל המוסד טען לעומתו, שכיוון שהוא עזב מדעתו ומרצונו את התפקיד, אין לו בו שום חזקה, ואין הוא יכול לבוא בטענת מוחזק כלל! אלא שהראשון המשיך לטעון לעומתו, שכל הסיבה שהוא עזב את התפקיד היא רק משום שהוא קיבל מעט מדי, וזה כאילו שהתנה במפורש שברגע שהם מוכנים לשלם יותר, התפקיד חוזר אליו כבתחילה, והחליט לתבוע אותו לדין תורה בבית הדין.

על הסכסוך הזה ישבו בבתי הדין ארוכות, כי דין פרוטה כדין מאה, וניסו לפתור את הבעיה, אבל ללא הצלחה. הם לא רצו לפגוע לחינם במוסד צדקה וחסד שעושה פעולה כל כך חשובה. אבל מאידך היה נראה על פניו שנעשה פה עוול גדול לאדם שגרמו לו להתפטר ללא הצדקה.

קראתי לבעלי הדינים, שמעתי את טענותיהם וחיפשתי את שורש הבעיה. לא נראה לי הגיוני שיוציאו כל כך הרבה כספים על עורכי-דין וטענות בדבר ששכרו כל כך מועט. מה עשיתי? קראתי להם לדין והשארתי

אותם בחוץ שעה ארוכה, והם אנשים מכובדים ולא נעים להם לשבת בפרוזדור של בית הדין שכל אחד שואל אותם מה הם עושים פה.

אחרי שהם היו צריכים לענות לכל עובר אורח בבית הדין מה הם עושים שם, קראתי לכל צד בנפרד והתברר לי שיש כאן סכסוך בין הנשים של התובע והנתבע. קראתי לבעל הקדיש וביקשתי ממנו שיביא את אשתו שתבקש מחילה מאשתו של בעל המוסד על אשר העליבה אותה פעם, ובכך נפתר סכסוך של שנים ארוכות. וחזר בעל הקדיש ל"עבודתו".

חזרתי לחכם סלמאן חוגי עבודי וסיפרתי לו את אותו המעשה והוא חיך.

מלחמה בגאווה

"וַיְחַל נָח אִישׁ הָאָדָמָה"

מעשה בגיבור אחד בעל שם עולמי, שהיה הולך מארץ לארץ וממדינה למדינה והיה כובש אותן בזו אחר זו. לאחר ששכב אל מדינתו, ממנה יצא בתחילה, עשו לו אנשי העיר קבלת פנים מכובדת ומרשימה, ובסופה ענד לו המלך את אותות הניצחון.

כל שרי הממלכה וחכמיה לחצו את ידיו בחום וברגש ושיבחוהו בפיהם, למעט חכם זקן אחד. כשהגיע תורו ללחוץ את ידו של אותו גיבור, פנה אליו בדברים ואמר לו: "כמו שניצחת במלחמות הקטנות, כך תזכה לניצח במלחמה הגדולה!".

שאל אותו גיבור בפליאה: "זכי יש מלחמה גדולה מזו שאני ניצחתי בה? והלא עברתי מעיר לעיר, מארץ לארץ וממדינה למדינה, ובכולן נחלתי ניצחון!".

ענה לו החכם: "בני, אחרי כל הכבוד הגדול הזה באופן טבעי באה גאווה, שהיא כידוע עלולה להזיק מאוד לאדם ולסביבה שלו. זו מלחמה מתמדת! גם בהתנשאות. גם בכל מחלות השררה. אני מברך אותך שתניצח גם במלחמות אלו, שהן יותר קשות".

